

A close-up, high-resolution photograph of a horse's eye, showing the texture of the skin and the detail of the eyelashes. The eye is dark and looking slightly to the side.

Scheldestromen

14 | herfst 2013 | tijdschrift van waterschap Scheldestromen

Oog in oog

**MET ZEEUWSE
PAARDENKRACHT**

Verder: in de suikerfabriek | brakke wateren, diepe gronden | douane te water

De herfst - geklemd tussen een sprankelende, vrolijke, hete zomer en een ruige, gezellige, koude winter - heeft niet echt een goede naam. De dagen worden korter. Zijn ook nog eens meestal gevuld met storm, regen en loodgrijze luchten. Vochtig en een dalende temperatuur. Begrijpelijk dat je gemoedstoestand een deukje krijgt. Maar als je dan het schitterende kleurenpalet ziet in diezelfde gevallen bladeren. Nog eens extra in oneindige okervarianten gekleurd door de ondergaande zon, vraag je jezelf af waarop die somberheid is gebaseerd.

Rudy Visser is waterschapsfotograaf

De stadswallen in Hulst.

4:

Brakke wateren, diepe gronden

8

De polder als badkuip

In Zeeland is het oppervlaktewater vooral zout of brak. Daarin zijn we uniek in Nederland. Door de afwisseling van hoog en laag, klei- en zandgronden en zoet, zout en brak water is een bijzondere samenstelling ontstaan. Deze mengeling heeft grote gevolgen voor ons watersysteem. Een lesje waterbeheer.

12

Waarom drinkt een trekpaard in de winter meer water dan in de zomer?

20

De bietencampagne is weer gestart. We volgen de eerste suikerbieten naar de fabriek in Dinteloord.

24

Thuis bij de familie Van Hecke in Hoek.

Coverfoto: Gabriëlle van 't Zwaluwnest.

Waterschap Scheldestromen

Volg ons op twitter:
twitter.com/waterschap

verder

- 6 Nieuwsberichten
- 11 Post
- 14 Buiten
- 19 In de steigers
- 23 Bijzonder gevonden

nieuws

Nummer 1 werkgever

Waterschap Scheldestromen staat op nummer 1 van de waterschappen als werkgever. Dit blijkt uit een rapport van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, die zich baseert op medewerkeronderzoeken. Dijkgraaf Poppelaars ziet de nummer 1-positie als een beloning van de medewerkers. "We zetten al jaren in op vertrouwen en eigen verantwoordelijkheid, dat is de basis van onze cultuur. Dat werkt. Medewerkers krijgen veel vrijheid bij de uitvoering van hun werk." Sinds de fusie tussen de Zeeuwse waterschappen in 2010 is er veel aandacht geweest voor personeelsbeleid en bedrijfscultuur. Poppelaars: "We beseffen dat gemotiveerde en betrokken medewerkers cruciaal zijn voor het bereiken van onze doelen. Deze uitkomst laat zien dat werken bij een waterschap niet oubollig is. We gaan met onze tijd mee." (LvD)

Kustversterking Renesse

Onze dijken en duinen moeten sterk genoeg zijn om een superstorm te kunnen weerstaan die eens in de 4.000 jaar kan voorkomen. De kust bij Renesse, het Noorderstrand, is niet sterk genoeg en daarom zijn we in augustus met de versterking begonnen. Het bestaande duin vullen we aan met circa 220.000 m³ zand. Het meeste zand komt in het bestaande duingebied bovenop de duintop te liggen, die een gemiddelde hoogte krijgt van circa NAP +13 meter. Omdat we binnendijs versterken mogen we ook tijdens het stormseizoen aan de kust werken. In maart 2014 moet de kustversterking klaar zijn. (MK)

kustversterking.nl

Water in kruipruimte?

Wateroverlast in de tuin of kruipruimte is vervelend. U bent als eigenaar verantwoordelijk voor de afwatering en afvoer van grond- en regenwater van uw perceel. Als de overlast wordt veroorzaakt door een te hoge grondwaterstand spreken we van grondwateroverlast. U moet zelf maatregelen treffen om problemen met (grond)water in uw kruipruimte of kelder te voorkomen of op te lossen. Ook bent u zelf verantwoordelijk voor de bouwkundige staat ervan. De gemeenten hebben een grondwaterloket waar u terecht kunt met vragen en problemen over grondwateroverlast. Men kijkt dan of er maatregelen genomen moeten en kunnen worden. (AG)

scheldestromen.nl/wateroverlast

Gevonden!

Bij werkzaamheden aan het Suikerplein in Sas van Gent is een bijzondere vondst gedaan. Bij graafwerkzaamheden voor een vijver en sloot zijn voorwerpen uit de prehistorie blootgelegd. Zogenoemde vuurstenen artefacten, voorwerpen die doelbewust door mensen zijn gemaakt. Archeoloog Nathalie de Visser: "De vondst kwam waarschijnlijk aan het licht doordat op die plek in het verleden een boom is omgewaaid. Dit veroorzaakt een verstoring van de bodem waardoor de artefacten op eens hoger liggen. Aan de grootte en de manier waarop de artefacten zijn gemaakt is te zien dat de vuurstenen zijn gemaakt in de midden steentijd (7100-6450 voor Christus).

De jagers-verzamelaars maakten van een grote vuursteenknol kleine werktuigen. Dit deden ze door met twee stenen op elkaar te kloppen. Indien er een mooie splinter afsloeg, bewerkten ze deze door er kleine haakjes en punten aan te maken. De twee a drie centimeter grote vuurstenen werktuigen werden als pijlpunt of als weerhaak op houten pijlschachten gezet om jachtpijlen, harpoenen of huidschrabbers te maken."

De prehistorische vuurstenen zijn voor verder onderzoek naar een archeologisch onderzoeksbedrijf gebracht. Daarna gaan de artefacten naar het Zeeuws Archeologisch Depot in Middelburg. Tot nu toe zijn dit soort voorwerpen alleen gevonden in de Kop van Schouwen, Zeeuws-Vlaanderen en in de duinen van Walcheren. (JP)

Vuurstenen uit de prehistorie

Opzij, opzij

Wandelen, fietsen en skeeleren langs de Walcherse kust is erg geliefd. Op het fietspad tussen Vlissingen en Zoutelande is het daarom altijd druk. Op het deel van deze kustroute dat de Vroonweg bij Biggekerke kruist, ontstonden regelmatig gevaarlijke situaties. De beplanting en afrasteringen zorgden voor onoverzichtelijke bochten in het te smalle fietspad en belemmerden het uitzicht op het kruispunt. We hebben dit knelpunt aangepakt, zodat sinds afgelopen zomer recreanten veilig hun rondje langs de kust kunnen maken. Het fietspad is over een lengte van driehonderd meter verplaatst zodat fietsers en skeelers de Vroonweg niet meer hoeven te kruisen. Het oude fietspad heeft een schelpenverharding gekregen zodat dit nu het domein van de wandelaar is. (DS).

Voor dit project hebben we via de provincie Zeeland subsidie ontvangen van het Europees Plattelandsontwikkelingsprogramma 2017-2013 (POP-2).

Op de hoogte

Bent u benieuwd hoe hoog of hoe laag u woont? De Nederlandse waterschappen en Rijkswaterstaat hebben samen het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) opgezet. Een gedetailleerde kaart met precieze hoogtegegevens:

ahn.geodan.nl

Alvast een voorproefje van Zeeland:

Hoogst gelegen:
de duinen in Zoutelande
NAP + 51,00 meter

Laagst gelegen:
Mallandpolder in Tholen
NAP - 2,40 meter

Leven onder de zeespiegel, het klinkt onlogisch. Onder druk van de wereldwijd toenemende bevolking, maken we steeds creatievere woon- en verblijfplaatsen. Vroeger zochten mensen het hogerop en woonden op een berg of hogere delen. En ooit werd hier in Zeeland een badkuip gecreëerd: het afbakenen van gebied door het bouwen van dijken en het tussengelegen gebied droogleggen. Daarmee hebben we polders gemaakt waarin we nu veilig kunnen wonen. Maar alleen het droogleggen van land is niet alles. Zonder het te weten gebeurt er heel wat om water buiten te houden en ons watersysteem op orde te houden.

Van hoog naar laag

Nederland telt bijna vierduizend polders. Dat is bijna de helft van het Europese polderoppervlak! Deze polders houden we op een kunstmatige manier droog. Dat gebeurt door het water uit de polders af te voeren naar uiteindelijk de Noordzee, Ooster- en de Westerschelde. Dat begint bij de haarvaten, kleine slootjes die steeds groter worden en het water naar de lageregelegen gemalen brengen. De zwaartekracht helpt ons hierbij en zorgt ervoor dat water van hoog naar laag stroomt. Maar er zijn plaatsen genoeg waar het water juist van laag naar hoog moet. En dan? Op die plekken staan gemalen die het water omhoog pompen. Want Zeeland is niet zo vlak als het lijkt. De gemalen Boreel en Poppekinderen bijvoorbeeld lozen het overtollige water op het Kanaal door Walcheren waarvan het waterpeil drie meter hoger ligt dan het gemiddelde waterpeil in de polder.

Niet hermetisch

De vorm van het Zeeuwse landschap is te vergelijken met een badkuip. De hoge opstaande randen zijn de dijken. Via de stop in het midden komt er continu een heel klein beetje grondwater naar binnen: zoute kwel. In de meest lage delen van Zeeland, bijvoorbeeld op Schouwen, de Weihoek in Tholen en rondom de kanalen komt de meeste kwel voor. Dit water wordt opgenomen in de grond of komt terecht in de haarvaten van ons watersysteem. Hierdoor is het water in de laaggelegen gebieden vooral zout, gemengd met een beetje zoet hemelwater. Dit mengsel noemen we brak. In de hoger gelegen gebieden zoals de Kop van Schouwen en delen van de Zak van Zuid-Beveland en Zeeuws-Vlaanderen, komt minder kwel voor. De gronden liggen er niet alleen hoger, ze zijn ook meer zanderig. Bij deze

Hoog is het in Zeeland niet, we leven hier onder de zeespiegel. Droog is het wel. Zoals de geschiedenis heeft uitgewezen is dit niet vanzelfsprekend. Dijken en duinen beschermen ons tegen het water van de zee. Maar ook het water dat uit de lucht valt, vormt een mogelijke bedreiging voor het droog houden van onze voeten.

door Janneke Potter

De polder als BADKUIP

Links: gemaal Poppekinderen bij het Kanaal door Walcheren.

hoger gelegen zandgronden is het oppervlaktewater overwegend zoet. Er komt weinig kwel naar boven en het zoete hemelwater wordt sneller opgenomen in de zandgrond.

Niet alleen via de stop, maar ook via de wanden van de badkuip sijpelt er kwel onze polders in: zout zee-water dat via hele kleine kiertjes de polder binnendringt. Geen reden tot paniek. Hoe goed de dijken ook zijn, een beetje zoute kwel is niet te voorkomen.

Uniek

Langs de zeedijken en de kanalen is de hoeveelheid kwel vanzelfsprekend het grootst. Hier is het oppervlaktewater dan ook vooral zout of brak. Daarin zijn we uniek in Nederland. Door de afwisseling van hoog en laag, klei- en zandgronden en zoet, zout en brak water is in Zeeland een bijzondere samenstelling ontstaan. Deze mengeling heeft grote gevolgen voor ons watersysteem. Ons landschap en het bijbehorende watersysteem is dus net even anders dan de rest. Dat is terug te zien in de flora en fauna, er groeien hier hele andere planten dan op de Veluwe of in Limburg.

Waterpeil

Ook de manier waarop de grond gebruikt wordt is mede bepalend hoe het watersysteem wordt ingezet. Wordt een stuk grond gebruikt om te wonen, gewassen te telen of wordt het ingezet als natuurgebied? Iedere gebruiksfunctie heeft andere

wensen. Om scheuren in de muren van vooral oude woningen te voorkomen (zettingschade) is het belangrijk dat het grondwaterpeil zo min mogelijk zakt. Om gewassen goed te laten groeien wil een akkerbouwer in de winter een laag grondwaterpeil zodat het land niet onder water komt te staan. In de zomer moeten gewassen hun dorst kunnen lessen en willen boeren een hoog grondwaterpeil en het oppervlaktewater zo lang mogelijk vasthouden. Dat vasthouden, of juist afvoeren van water, wordt geregeld via 965 stuwen. Niets anders dan een schot waarmee handmatig dan wel automatisch het water in een bepaalde sloot kan worden

tegenhouden. Voor een natuurgebied is het net weer anders, daarvoor zou het beste zijn om de natuur (natuurlijk!) zijn gang te laten gaan.

En zo is ieders opvatting over een goed watersysteem weer anders. Voor het waterschap staat zonder twijfel droge voeten houden bovenaan. Daarnaast kijken we zo veel mogelijk naar hoe grond gebruikt wordt en welke waterpeilen daarbij passen. Zowel bij een heel nat najaar of een hele droge zomer moet de hoeveelheid water in de badkuip precies goed zijn. ■

“Wonen onder zeeniveau is minder logisch dan je denkt”

(Uit: relatiemagazine Hollands Noorderkwartier juni 2013)

Open dag

- Zaterdag 15 juni ben ik samen met mijn vriendin naar de open dag geweest.
- We hebben een gezellig en informatief dagje op het terrein van het Watersnoodmuseum en de rioolwaterzuivering gehad. Ook voor kinderen was er veel te doen. Als oma zie je zoiets, hoewel ik geen kleinkinderen bij me had.
- Voor al jullie werk hartelijk dank en tot een volgende keer.
- Ina Versluijs-Kastelein
- Kortgene

Schakel

Scheldestromen is een mooi blad met interessante verhalen. Als Zeeuw al vele jaren in 'den vreemden', lees ik alles wat over Zeeland gaat. Vooral over Walcheren, mijn geboortestad Vlissingen en de havens van Zeeland Seaports. Scheldestromen past naar mijn idee precies tussen de PZC en Zeeland Port News. Het is de ontbrekende schakel als ik het zo mag zeggen. Hartelijk dank dat ik dit blad mag ontvangen.

Bram Mallie
Woerden

Wat attent dat u de moeite heeft genomen om ons hierover te mailen. Zo'n compliment is natuurlijk erg leuk om te horen!

Slik op de weg

Landbouwers zijn weer begonnen met het rooien van aardappelen en bieten. Tijdens deze werkzaamheden kan er slik op de wegen terechtkomen. De vervuiler moet dit zelf opruimen want in de schemering, bij regen of mist kan dit gevaarlijk zijn voor het verkeer. Ziet u een gevaarlijke situatie door slik op de weg, belt u ons dan. Mail wordt alleen onder kantoortijd gelezen. We kunnen actie ondernemen door de slik alsnog te laten opruimen. U kunt ons 7 dagen per week bereiken via 088 - 246 1000 (lokaal tarief). Buiten kantoortijd hoort u via een bandje welk noodnummer u kunt bellen.

Waarom is maaimethode waterlopen veranderd?

Bij de fusie tot waterschap Scheldestromen, is uit efficiëntie gekozen voor één manier van maaien voor het hele werkgebied. Helaas heerste er bij een aantal agrariërs na een proefperiode van twee jaar nog steeds ontevredenheid over deze maaimethode. Daarom hebben we er nu voor gekozen om regionaal meer maatwerk te leveren. Begin juli hebben alle perceeleigenaren in Zeeland een brief ontvangen waarin we toelichten hoe er vanaf 2013 gemaaid wordt. Wilt u weten hoe er bij u gemaaid wordt? Kijk dan op:

scheldestromen.nl/maaien

Wist u dat het echte 'Zeeuwse trekpaard' van oorsprong een minder sterk paard was dan de stoere paarden die we nu vaak tegenkomen bij het ringrijden? Lees meer over deze sterke rossen.

door Danielle Steijn-Laing

Opgewekt maar soms een beetje koppig

Met dank aan Erik Schrijver en zijn paarden Gabriëlle van 't Zwaluwneest (pagina 13 en voorkant), Isidore van 's-Gravenpolder (veulen) en Brendy van 's-Gravenpolder (pagina 12).

100 liter

Trekpaarden zijn enorme drinkers. 's Winters drinken ze zelfs meer dan in de zomer omdat ze dan op stal staan, droog voer krijgen en meer zweten. Ze drinken dan wel 80 - 100 liter water per dag. Binnen een halve minuut is een emmer leeg. Als je bedenkt dat dat ongeveer 10% van hun lichaamsgewicht is, kun je begrijpen dat dit heel veel is.

Ringstekers

Trekpaarden komen we nu vooral nog tegen bij het ringrijden. Vroeger gingen de boerenknechten op hun vrije dag met hun paard ringsteken. Van oudsher hoort een trekpaard dus bij het ringrijden. Tegenwoordig komen we hier ook steeds meer 'gewone' paarden tegen. Trekpaarden worden vandaag de dag ook ingezet bij dressuur, menen met wagens en sjezen en demonstraties.

Pk's aan het werk

De enige plek in Zeeland waar we de pk's nog echt aan het werk tegenkomen, is op de biologische boerderij Eindelienghe in Ritthem. De trekpaarden worden daar onder andere ingezet om te ploegen en om de groenten van het land te halen.

Minder en minder

Vroeger waren er ongeveer 36.000 trekpaarden in Zeeland. Sinds de komst van tractoren rond 1960 is het aantal drastisch afgenomen tot 3.100 geregistreerde paarden in Nederland waarvan zo'n 300 in Zeeland. In 2010 werden er nog 415 veulens in Nederland geboren en geregistreerd, in 2011 330 en vorig jaar slechts 272. ■

Omdat we in Zeeland veel kleigrond hebben, was het nodig om sterkere paarden op het land in te kunnen zetten. Het lichtere Zeeuwse paard is daarom gekruist met het zwaardere Belgisch trekpaard. Nu spreken we alleen nog van Nederlandse trekpaarden. Ze zijn hetzelfde als Belgische trekpaarden, alleen hun nationaliteit is anders. Vooral in onze provincie wordt het ras nog in ere gehouden voor het ringrijden en straō. Dat is een reden waarom we toch nog spreken van het Zeeuws trekpaard.

Opgewekt en nuchter

Een trekpaard is heel rustig, erg makkelijk en heeft een opgewekt karakter. Deze goeie lobbesen raken niet snel in paniek en zijn erg nuchter. Ze zijn dienstbaar, kunnen goed samenwerken met mensen en hebben een uitzonderlijk goed uithoudingsvermogen en enorme trekkracht. Ze konden daarom vroeger uitstekend werk verrichten in de landbouw. En toch kunnen ze ook soms een beetje koppig zijn.

18 man sterk

Een trekpaard weegt tussen de 750 en 1.000 kilo en heeft een schofthoogte tussen de 1,65 m en 1,70 m. In België staat de grootste hengst met een schofthoogte van 1,84 m. Deze sterke beesten zijn ongeveer even sterk als 16-18 volwassen mannen.

Oudste

Gemiddeld worden trekpaarden slechts 15 tot 20 jaar, terwijl andere paarden met gemak 30 jaar kunnen worden. De oudste, gekeurde dekhengst van Nederland staat in Heinkenszand en is 18 jaar.

Sokken

Natuurlijk zien deze paarden er grof, breed en stoer uit. Ze hebben nog een paar uiterlijke kenmerken waardoor ze verschillen van andere paarden. Zo hebben ze een volle bos manen die naar twee kanten valt en hun brede hoeven en onderbenen zijn bedekt met langharige sokken, het zogenoemde behang.

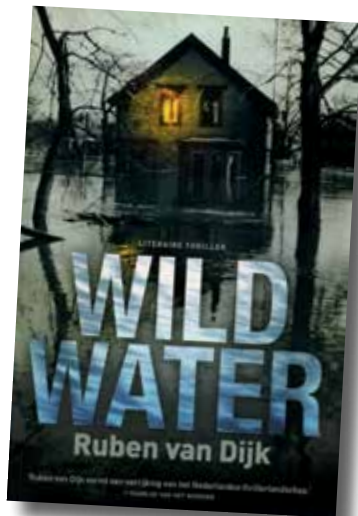
buiten

26% van
Nederland
ligt **onder** de
zeespiegel

Wild water

Anne is de mooie en succesvolle echtgenote van Henk-Jan Rombouts, een saaie directeur-generaal op het ministerie van Veiligheid en Justitie. Op de stormachtige avond van 12 februari laat ze zich verleiden tot een onenightstand in een leegstaand vakantiehuisje bij Katwijk. Anne en haar jonge minnaar blijken niet meer weg te kunnen. Het huis en de wijde omgeving stromen razendsnel vol water door een dijkdoorbraak...

Wild Water is een literaire thriller van Ruben van Dijk.

Fotoactie kustmarathon

Vaste prik in het eerste weekend van oktober: de kustmarathon. Scheldestromen is een van de hoofdsponsors. Ziet u ons logo langskomen? In welke vorm dan ook? Maak een foto en mail deze voor dinsdag 8 oktober 2013 naar

kustmarathon@scheldestromen.nl. Eén foto per persoon, vergeet niet uw naam- en adresgegevens erbij te zetten. Voor de tien leukste inzendingen, hebben we een verrassing in petto.

Voorraadie vet

Egels zijn nachtbrakers. Een egel is niet de hele nacht de hort op maar neemt op tijd pauze. Zijn eerste actieve periode begint bij het vallen van de avond en duurt zo'n drie uur. Rond middernacht en tegen de ochtend gaat hij telkens nog eens voor enkele uren op pad. In de herfst slaat-ie een vetvoorraad op, waardoor hij tijdens zijn winterslaap kan overleven. Bron: egelopvang.nl

Watersnoodpad

Sinds begin dit jaar kunt u op Schouwen-Duiveland het Watersnoodpad lopen, een 154 kilometer lange wandelroute langs locaties die te maken hebben met de ramp van '53. Het pad is verdeeld in tien etappes variërend van zeven tot twintig kilometer. Het Watersnoodpad is in één richting beschreven in de wandelgids. Ook is het pad bewegwijzerd.

Daarbij is aangehaakt op het al bestaande knooppuntensysteem.

De wandelgids is verkrijgbaar bij diverse (online) boekhandels, musea en VVV's voor € 10.-

 wandel.nl

Bij de sluizen

Hoe vaar je veilig vanaf de Westerschelde naar Gent? Hoe wordt een binnenvaartschip of een zeeschip door een sluis geloodst? Welke bedrijven zorgen voor 20% van de Zeeuwse werkgelegenheid? En hoe worden geïmporteerde producten over land vervoerd? Bij een bezoek aan het Portaal van Vlaanderen ofwel het sluizencomplex van Terneuzen krijgt u antwoord op deze en andere vragen. Het informatiecentrum is gratis, een rondleiding over (en onder!) het sluizencomplex kost € 6,50.

Voor openingstijden en andere tarieven:

portaalvanvlaanderen.nl

19 oktober: Huysman Antwerp Race

De Huysman Antwerp Race is de grootste zeilrace in de Benelux. Deze jaarlijkse zeilwedstrijd start in Breskens (grotere deelnemers) en Terneuzen (kleinere deelnemers), de aankomst is voor de Antwerpse Rede.

Mosseltocht voor mountainbikes 2 november

- 25, 30, 40 en 47 km
- Inschrijven tussen:
8:00 - 14:00 uur
- Start en aankomst:
Café de Tol Eede

dewielertoerist.nl

Plat

Muskusratten hebben een platte staart. Ratten hebben een ronde staart.

Herfstvakantie Zuid-Nederland: 12 tot en met 20 oktober

: achter de schermen

Een lezer krijgt een kijkje in de keuken bij een bedrijf of gebied waar normaal geen publiek is toegestaan.

Lezer Dietmar Krämer (62) heeft van jongs af binding met water. Alles wat met varen, schepen, havens, scheepsbouw en marine te maken heeft interesseert hem. De Douane te water kent hij nog niet, tijd om op pad te gaan.

door Marjolein Krämer

Douane zet schip op z'n kop

Havendouanegebied

Om 12.00 uur melden we ons bij het douanekantoor in Vlissingen. Piet Kannekens is teamleider bij Douane Roosendaal. "De Douane te water voert controles uit in en om havens. Hiervoor gebruiken we speurhonden, een schip en een visitatieploeg." Dietmar is enthousiast en stelt veel vragen. "Je komt wel eens bordjes tegen waarop 'havendouanegebied' staat, wat betekenen die eigenlijk?" Piet: "Dit zijn bordjes van vroeger, die de gebieden van toezicht aangaven. In het verleden mochten we in die gebieden iedereen aanhouden voor controle."

Jan van Gent

We stappen in een douanebusje en rijden naar de buitenhaven van Vlissingen. Daar ligt het schip 'Jan van Gent' al klaar. Dietmar heeft zeebenen en voelt zich duidelijk op zijn gemak. Hij loopt direct naar de stuurman. "Bij de stuurman kijken is het mooiste wat er is." Leuk gegeven is dat Dietmar ons wegwijs maakt en vertelt wat er allemaal te zien is in de stuurhut. Ondertussen wordt duidelijk wat het vaargebied van deze boot is. De bemanning vertelt: "Globaal gezien van Stellendam tot Cadzand en ook de

Zeeuwse binnenwateren zijn ons werkgebied." Het schip is eigendom van de Rijksrederij, wordt ingezet voor douanewerkzaamheden en is herkenbaar aan de geel-groene strepen.

Mooi spul

We varen richting de Sloehaven. Piet vertelt: "Met de Jan van Gent doen we dagelijks controles. Er is een ochtend- en een middagploeg. Ook varen we af en toe 's nachts. Dit doen we om het onvoorspelbaar te houden." Dietmar kijkt ondertussen mee op de elektronische zeekaart. "Mooi spul." Tijdens het varen komen we een groot zeeschip tegen met aan de zijkant een tanklichter, deze pompt bunkerolie naar het schip. De bunkerolie wordt gecontroleerd door de Douane. "Dat is de brandstof van het schip", weet Dietmar. Al varende door de Sloehaven komt de kennis van Dietmar weer naar voren: "Dit deel is verboden voor plezierjachten."

Zwarte bende

Na het varen gaan we met het douanebusje (met zwaailichten!) naar de Bijleveldhaven. Opvallend is dat de Douane bewapend is. "We weten niet altijd wat we tegenkomen. Als we bijvoorbeeld verdovende midde-

"Vroeger werd het de zwarte bende genoemd"

De kerntaken van de Douane zijn het 'stoppen' van goederen aan de grens, het bewaken van de juiste toepassing van wet- en regelgeving en het heffen en innen van belastingen. De Douane te water voert controles uit in en om havens. Hiervoor gebruiken ze speurhonden, een schip en een visitatieploeg. Het werkterrein van Douane Roosendaal omvat het westelijk deel van Noord-Brabant, Zeeland en een stukje Zuid-Holland (Dordrecht en de Alblasserwaard).

Links: lezer Dietmar Krämer weet zelf ook behoorlijk wat te vertellen. Linksonder: de hond speurt de verstopte drugs moeiteloos op. Rechtsonder: douanepersoneel doorzoekt alle ruimtes van een schip.

Oproep!

Ook ergens achter de schermen kijken?
Mail naar communicatie
@scheldestromen.nl en we gaan ons best doen!

len aantreffen, kunnen we ons werk veiliger doen als we bewapend zijn", licht Piet toe. In de Bijleveldhaven gaan we mee met een visitatie. Dietmar: "Vroeger werd dat de 'zwarte bende' genoemd. De zwarte bende zette een schip van onder tot boven op zijn kop." Piet bevestigt: "Dit doen we nog steeds, maar het heet nu de visitatieploeg." De visitatieploeg controleert het schip, niet de lading. De lading kan worden gecontroleerd met speurhonden of met mobiele scans. Piet vertelt: "Vanuit Rotterdam krijgen we controle-opdrachten, daar weten ze namelijk precies welke schepen

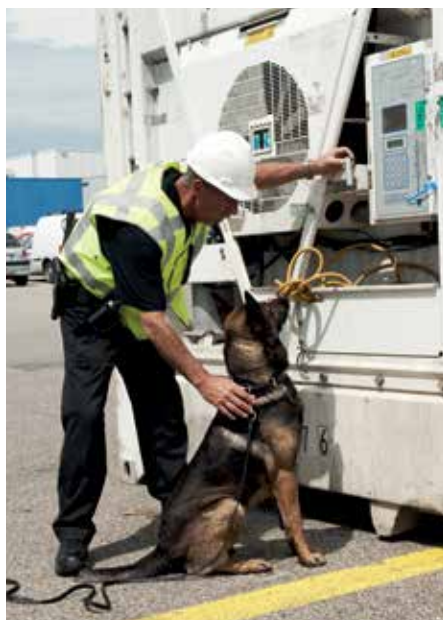
aankomen. Niet ieder schip wordt gecontroleerd. Dit kan niet en hoeft ook niet. Ons systeem maakt een risico-selectie. Of er wel eens wat gevonden wordt? Ja. Maar meer mag ik daar niet over zeggen."

Bananenboot?

Via een wankelende loopbrug gaan we het schip op. Wat een bedrijvigheid. De lading bananen van het schip wordt gelost en ondertussen wordt de visitatie uitgevoerd. De visitatieploegleider vertelt: "We bekijken alle ruimtes in het schip. Alles wat open kan, gaat open." Tijdens de visitatie lopen, klimmen en klauteren we via

steile trappen door verschillende ruimtes en gangetjes. Dietmar: "Je wilt niet weten hoeveel plekken er op een schip zijn."

Dietmar is blij met dit kijkje achter de schermen: "Leuk dat dit kan en mag, het was erg interessant om te zien wat jullie allemaal doen. Piet: "Zoals je hebt gezien komt er veel kijken bij zo'n visitatie. Als Douane moet je altijd keuzes maken in wat je doet, je kunt niet alle schepen controleren." Dit schip mag in ieder geval weer het ruime sop kiezen. ■

in de steigers

- Frankrijkweg 8
- Terneuzen
- Projectbudget € 6.000.000
- September 2013 - juni 2014

De rioolwaterzuiveringsinstallatie in Terneuzen is een van de zestien zuiveringen van het waterschap. De zuivering wordt ingericht om het slib van alle overige Zeeuws-Vlaamse zuiveringen te verwerken.

door Arjan Goossen

Rioolwaterzuivering Terneuzen

Projectleider Jan den Engelsman vertelt: "Uit een zogenoemde slibstrategiestudie is gebleken dat hiermee veel winst te behalen valt. Het slib van de overige zuiveringen wordt in tankauto's naar Terneuzen gebracht en daar behandeld om er energie uit op te wekken. Het slib komt terecht in een slibopslagtank, waarna het naar een nieuw te plaatsen bandindikker wordt getransporteerd.

Deze is nodig om het slib in te dikken, zodat het langer vergist kan worden. Het volume neemt maar liefst met de helft af."

Het slib van andere zuiveringen wordt in tankauto's naar Terneuzen gebracht

De zuivering kan straks meer gas produceren, dat wordt omgezet in elektriciteit. Daarvoor is een aanpassing van de elektrische installatie nodig en wordt er een nieuw hoofdverdeelstation geplaatst. "Er worden ook nieuwe gasmotoren geïnstalleerd met een warmtekrachtkoppeling. Het uit het slib gewonnen gas wordt daarmee omgezet in elektriciteit.

Een behoorlijke klus. We proberen de verschillende werkzaamheden zoveel mogelijk tegelijk uit te voeren. Tijdens de ombouw van de gasmotoren, ligt

de gaswinning zes weken stil, dus maken we van de gelegenheid gebruik om ook de slibvergistingstank te inspecteren en te reinigen.

Daarnaast wordt het membraan van de gashouder vervangen."

"Ook wordt er een struvietreactor geplaatst, waarmee het fosfaat uit het slib gehaald kan worden. Het slib wordt hiermee nog droger", vertelt Jan. Het eindproduct wordt afgevoerd naar Slibverwerking Noord-Brabant in Moerdijk. "We betalen per kilo, dus hoe droger het slib, hoe lager de kosten. Tel uit je winst!" ■

De suikerbietencampagne gaat weer van start. Met ruim 10.000 hectare aan suikerbieten is Zeeland een grote leverancier van de basis voor kristalsuiker, klontjes en stroop. We volgen de biet van land tot suiker.

door Linda van Dijke

De vrachtwagens rijden af en aan. De suikerfabriek van Suiker Unie in Dinteloord verwerkt dagelijks zo'n 23.000 ton bieten. Arno Huijsmans (44) is manager agrarische dienst. "Er komen 800 vrachten per dag." We staan bij de weegbrug waar de vrachtwagens aankomen. Arno: "Moet je niet even wachten op een Zeeuwse auto? Dat is mooi voor de foto, dat herkennen jullie lezers." Inmiddels passeren er vrachtwagens uit de Hoekse Waard, Brabant en zelfs uit Dronten. "Ja", verklaart hij, "Het gebied waar de bieten vandaan komen is grofweg alles onder de lijn IJmuiden - Arnhem. Flevoland is het zogenaamde switchgebied. Het ene jaar gaan er meer bieten naar onze fabriek in het Groningse Ververlaten en de andere keer naar hier. We plannen het zo dat de fabrieken ongeveer gelijk eindigen."

Retourvrachten

Arno geeft aan dat er afgelopen jaren veel geïnvesteerd is in het zo efficiënt mogelijk lossen. "Het hele ontvangstterrein hebben we opnieuw ingericht zodat de verblijftijd van vrachtauto's verkort is." Een vrachtwagen kan in 8 minuten weer (onder)weg zijn. Dan heeft-ie z'n vracht laten wegen, is er een monster genomen, is de lading gelost en gaat-ie nog een keer op de weegbrug. Niet alle vrachtwagens gaan weer leeg terug, vertelt Arno. "Een deel van de vrachtwagens wordt met (het nevenproduct) bietenpulp

gevuld voor diervoeder. De komende jaren gaan we in het kader van kostenbeheersing en maatschappelijk verantwoord ondernemen meer vrachten combineren met andere producten."

Bietenfriet

Als de bieten zijn gelost, worden ze gewassen en gesneden. De suikerbiet is versneden tot klein frietformaat. "Hoe meer snijvlakken eraan de stukjes zitten, hoe beter we de suiker eruit kunnen halen." Het bietensnijdsel gaat naar de broeitrog waar het wordt verwarmd tot 70°C. In de diffusietoren drukken draaiende roerarmen het snijdsel langzaam naar boven waarbij het water de suiker opneemt. Er ontstaat een scheiding van pulp en suikerwater, het ruwsap.

Campagnemedewerkers

De bietencampagne duurt van half september tot half januari. De fabriek draait dan 7 dagen per week, 24 uur per dag.

"We werken dan met 180 medewerkers hier in Dinteloord. Wat die mensen de rest van het jaar doen? Buiten de campagne zijn we met zo'n 130 mensen. De meeste hebben een dubbele functie. Dat betekent dat iemand die in de wintermaanden procesoperator is, in de zomer monteur kan zijn. Een deel werkt hier alleen tijdens de campagne. Zo hebben we ieder jaar een kunstschilder die wat wil bijverdienen in de ploegdiensten."

Hoeveel
klontjes
zitten er in
1 suikerbiet?

Boven: Arno Huijsmans is manager agrarische zaken bij Suiker Unie. Midden: Er komen 800 vrachten suikerbieten per dag. Onder: De suikerbiet wordt versneden tot klein frietformaat.

Koken

Het is warm en licht in de fabriek. Grote ketels vullen de fabriekshal. Mensen zijn er nauwelijks te zien. "De procesoperators houden het proces in de gaten vanachter de computer", legt Arno uit. Na de scheiding van suiker en pulp wordt het sap gefilterd en gaat het naar de verdampingsketels. Het sap dikt verder in en het suikergehalte gaat omhoog. Uiteindelijk verdampt er zoveel water en wordt het gekookt zodat er kristallen ontstaan. De basis voor kristalsuiker.

Pokon

De vraag naar suiker neemt wereldwijd jaarlijks met 2 a 3% toe. Arno legt uit hoe dit komt: "De bevolkingsgroei en de toenemende welvaart - mensen gaan steeds meer frisdrank drinken - zijn oorzaken. Ook urbanisatie speelt een rol; dat steeds meer mensen van het platteland naar de stad trekken." Suiker is in allerlei zaken verwerkt: van pokon tot autobanden.

In de centrifuge

De laatste stap in het maken van suiker gebeurt in de centrifuges. Arno: "Hier scheiden we de kristallen in melasse en in kristalsuiker. De melasse gaat naar de melkzuur-

fabriek. De suiker gaat in bulkwagens naar afnemers zoals bakkerijen en frisdrankproducenten. In onze specialiteitenfabrieken in Roosendaal en Puttershoek verwerken we de suiker zelf tot basterdsuiker, klontjes, sticks, poedersuiker en stroop. Deze producten vindt de consument in de supermarkt onder het merk Van Gilse. Wist je trouwens dat elk suikerproduct eerst kristalsuiker is geweest?"

Skateboard van suiker?

Volgens Suiker Unie valt er meer uit de biet te halen dan alleen suiker, veevoer en energie. Van de vezels van bietenpulp kan in de toekomst frisdrankflesjes, skateboards, piepschuim en karton gemaakt worden. Arno: "Om over 100 jaar nog bieten te kunnen telen en verwerken, zoeken we steeds naar nieuwe afnemers en duurzame vormen van hergebruik. In de bladeren van de biet zitten bijvoorbeeld veel eiwitten, dat blijft nu op het land achter."

Geen suiker

Na een dag is de biet verwerkt tot kristalsuiker. Die suiker krijgen we in de fabriek niet te zien. De hygiëne-eisen zijn er te strikt voor. Gelukkig hebben ze er wel klontjes. 40 per biet om precies te zijn. ■

: bijzonder gevonden

In Zeeland zijn veel coupures (afsluitbare doorgang) in binnendijken te vinden, bedoeld om in tijden van overstromingsgevaar het achterland te beschermen. Wat de coupure in de Westeindsedijk bijzonder maakt zijn de tastbare herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog.

door Chantal de Putter

Coupure Westeindsedijk

De coupure in de Westeindsedijk is een van de coupures in de Zak van Zuid-Beveland die vandaag de dag geen functie meer heeft. De coupures zijn omstreeks 1927 gebouwd tijdens de aanleg van de lokale spoorverbinding. De spoorlijn werd hoofdzakelijk gebruikt voor het vervoer van landbouwproducten. Nu wijst bijna niets meer in het landschap dat er bij het dorp Driewegen ooit een spoorlijn lag.

De bakstenen coupure in de Westeindsedijk, met hoekblokken en afdekkingen van graniet, is een levende herinnering aan de zwaarbevochten strijd tussen de bezetters en de geallieerden. Aan het einde van de oorlog rukten de Duitsers op vanaf Baarland en stuitten op flinke weerstand van de geallieerden die vanaf de Sloedam kwamen. De geallieerden probeerden de belangrijke scheepvaartroute over de Westerschelde naar de Antwerpse haven volledig in handen te krijgen. De beschadigingen door kogels en granaatscherven van het vuurgevecht zijn nog zichtbaar in de muren en stalen deuren. ■

Op een van de heetste zomerdagen zijn we bij de familie Van Hecke in Hoek. Frits (57) werkt als procesoperator op de rioolwaterzuivering in Oostburg, Magda (51) doet vrijwilligerswerk bij het verzorgingstehuis om de hoek. Kevan (27) woont doordeweeks in Oostburg en is in het weekend thuis.

“Er moet tempo in zitten”

Het gezin kocht het huis in 1995 en maakte er een uitbouw van negen meter voor slaapkamer en badkamer voor Kevan. De tuin is daardoor smal. Breed genoeg om vol te hangen met bloeiende planten. Magda: “Das mijn tic, heb je het binnen al gezien? Daar hangt het ook vol.” Kevan is helemaal klaar voor de foto, uitgedost in Ajaxshirt, -pet en -horloge. Ook de wielen

van de rolstoel zijn voorzien van Ajaxpromotie. Maar z’n ware passie is muziek. In het cd-rekje op z’n rolstoel staan minimaal twintig cd’s. Frits: “Als het maar Nederlandstalig is.” “En, er moet tempo in zitten”, vult Magda aan. Momenteel horen we Piet Brakman door de boxjes. Natuurlijk draait er veel rond Kevan. Maar Frits gaat ook graag naar zijn wekelijkse biljartavondjes

en Magda breidt zich een slag in de rondte aan sokken, vesten of andere opdrachten. Ze gaan ook graag op vakantie. Kreta, Marokko en Egypte zijn favoriete bestemmingen. Frits: “Als het er maar lekker heet is.” Dit jaar blijven ze thuis. Inderdaad, voor de hitte hoeven ze de achtertuin niet te verlaten...